

Kako u haotičnoj domaćoj situaciji prepoznati fašističke struje i da li je blo moguće odvojiti zagriženi šovinizam od fašizma? Danas je to teže nego ranije jer je i nacionalizam normalizovan preko nove pozitivne krilaticе "demokratski nacionalizam". U toj atmosferi fašizam lako postaje salonski. Svaka normalizacija nacionalizma slabi kritičnost prema fašizmu. Čak i kada ne mare za fašizam, nacionalisti nisu zainteresovani za njegovu kritiku. U političkoj propagandi, još od tridesetih godina ovoga veka, etiketa "fašizam" učvrstila se kao najteža diskvalifikacija protivnika. Kao i u celoj Evropi i u nas je ovaj izraz korišćen obilato i inflatorno. Ako je to u propagandi razumljivo, nije u nauci, koja bi trebalo preciznije da koristi pojmove. Na drugoj strani se postavlja pitanje da li treba menjati sadržaj pojma s obzirom da se savremeni agresivni šovinizam ipak razlikuje od klasičnog fašizma? Premda je svaki fašizam u osnovi autoritarni nacionalizam, nije svaki autoritarni nacionalizam i fašizam. Mereno kriterijumima za prepoznavanje klasičnog fašizma, samo onaj šovinizam može se oceniti kao fašistički koji sadrži rasizam, antisemitizam, antikomunizam, zalaže se za korporativno stalešku viziju sitnoburžoaskog kapitalizma, a u organizacionom pogledu raspolaže partijom izgrađenom na vojnom obrascu sa oružanim partijskim trupama i harizmatiskim vođom. Prilikom korišćenja pomenutog idealno-tipskog pojma razvijenog i otvorenog fašizma treba voditi računa o tome da se fašizam često prurušava i u zavisnost od konkretnih okolnosti prima osobenu ideološku boju i organizacioni oblik.

3.

Izmena globalne epohalne svesti i medunarodnih odnosa nakon nestanka hladnog rata izmenila je i karakter fašizma. Fašizam se prurušava u etnokratski liberalizam ili "sajber-fašizam" (cyberfascism), svojevrsnom metapolitizacijom, tj. skretanjem iz rasizma u zalaganje za kulturnu dominaciju. Ultrašovinizam brzo se širi internetom. Dolazi do internacionalizacije fašizma, stvaranja euofašizma ili univerzalnog nacizma. Fašizam se širi posredstvom novih medija, interneta, ne trudi se više da stvori masovnu partiju već se difuzno širi na više načina. Na drugoj strani teško je reći da je etnokratski liberalizam samo tehnička verzija fašizma, jer mu nedostaje vizija "novog poretka" koja bi zamenila liberalni sistem. To je rasizam na liberalnim osnovama (SAD aparthejd, Južna Afrika, Tuđmanov režim), hibridna radikalna desnica. Ona zagovara prava etničkog naroda i prava na kulturu, a ne prava građanina, i podstiče strah od gubitka identiteta i tradicije koje ugrožava globalizacija. To je pokret oprečan multikulturalnosti i etnopluralizmu, a prihvaćen je kao porodični i rodni član liberalne ideologije zato što je i u tradiciji liberalizma bilo etničkog imperijalizma koji je negirao prava ostalim grupama: ženama, siromašnima, deci, hendikepiranima, nomadima, "primitivnima". Orvelova misao: "Svi su ljudi jednaki, ali su neki više jednaki od ostalih" korišćena je glavnom za definisanje totalitarizma, premda još više odgovara etnokratskom liberalizmu (Griffin 2000). Front national, Lega Nord, Vlaams Blok, nemački Republikanci,

Skandinavska partija progresa, Žirinovski i slične ksenofobične partije razlikuju se po programima i tvrde da nemaju ničega zajedničkog sa fašizmom. Etnokratski liberali su genetski modifikovali radikalnu desnicu: na Evropu više ne gledaju u tonu hladnoratovskog antikomunizma kao na odbranbeni kapitalistički bedem, već u njoj vide etnokulturnu zaštitnu zajednicu od globalizacije i amerikanizacije. Savremeni etnocentrični ultrašovinizam nije samo iz nužde prihvatio liberalno pravno obličje zbog okruženja. U njemu su razvijena neka krajnje brutalna načela liberalizma koji se svom socijaldarvinističkom segmentu